

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

**Starting Strong Teaching and Learning International Survey (TALIS
Starting Strong) 2024**

Pukapuka Uiui Tōpū Roa

Putanga Rangahau Matua

Te reo Māori

TALIS National Team: Data and Insights, Te Pae Aronui

Te Tāhuhu o Te Mātauranga

PO Box 1666

Te Whanga-nui-a-Tara 6140

International Consortium

International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), The Netherlands and Germany

Australian Council for Educational Research (ACER), Australia

RAND Europe, United Kingdom

cApStAn Linguistic Quality Control, Belgium

Mō te Uiuinga ā-Ao Starting Strong Teaching and Learning 2024

Ko tēnei mea te Starting Strong Teaching and Learning International Survey (TALIS Starting Strong) tētahi uiuinga kaimahi ā-ao mō Early Childhood Education and Care (ECEC) e tāpae tomokanga nei ki ngā kaihautū pūtahi kōhungahunga me ngā kaiako kia tiri i ō rātou whakaaro mō tō rātou tūranga ngaio, hei tautoko i te whakawhanaketanga kaupapa here. E whakahaerengia ana a TALIS Starting Strong 2024 e te Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Kei te whai wāhi mai a Aotearoa ki te rangahau, me ētahi atu whenua 16.

Mā te tātaritanga whakawhiti whenua o ēnei raraunga ka kite ngā whenua ko wai atu ngā whenua e ōrite ana ngā whakapātaritari, ā, me te ako anō i ētahi atu āhuatanga kaupapahere. Ka hora mōhiotanga ngā kaiārahi ratonga kōhungahunga me ngā kaiako i ētahi mōhiotanga mō ngā take pēnei i ngā horopaki ako kōhungahunga, horopaki toiora hoki e mahi nei rātou i roto; te whakawhanaketanga ngaio kua tukua ki a rātou; ō rātou whakapono mō te whakaako me ngā tikanga ako; me ērā atu take kaiārahi, whakahaere me te wāhi mahi.

I te rangahau TALIS Starting Strong 2024, ko tō mātou whāinga kia mahia he whakaahua o ngā ritenga mātauranga rerekē o ngā whenua katoa e whai wāhi mai ana. Ka rerekē pea ngā ara mātauranga o tēnā whenua, o tēnā whenua, o tēnā tangata, o tēnā tāngata, ki te mātauranga kōhungahunga. E whakawhirinaki ana mātou ki ō pūkenga kia tika pū te whakaahuatanga o ō mahi me ō whakaaro.

I te mea he rangahau ā-ao, kāore pea e hāngai tika ētahi o ngā pātai ki te horopaki o tō tātou whenua. I ngā wāhi pēnei, kia kaha koe ki te whakautu ki tāu e mōhio ai.

Te Matatapu

Ko ngā kōrero katoa ka kohia i roto i tēnei mātai ka noho matatapu. Ahakoa ka wātea mai ngā otinga mā te whenua, ā, hei tauira, mā te momo ratonga mātauranga kōhungahunga i roto i tētahi whenua, me mātua mōhio koe e kore rawa koe, tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, ngā kaimahi rānei o te ratonga mātauranga kōhungahunga e mōhiotia i roto i ngā pūrongo katoa o te mātai. Kei a koe te tikanga mō te whai wāhi mai ki tēnei rangahau, ā, ka taea e te tangata te wehe i te wā e hiahia ana ia.

Mō te Pukapuka Uiui

- I tēnei pukapuka uiui ko te tikanga o te kupu 'kaiako' he kupu mō: ērā kaiako, kaiwhāngai mātauranga hoki (ahakoa whai tohu, ahakoa kore tohu rānei) ko te kawenga matua he whakapiki i te akoranga me te whanaketanga o te tamariki.
- I tēnei pukapuka uiui ko te tikanga o te kupu 'kaiārahi' he kupu mō: te tangata whai kawenga matua mō te aratakinga ā-whakahaere, ā-tikanga ako hoki mō tēnei ratonga, hei tauira, te kaiārahi tira, te tumuaki o ngā kaiako, te kaiwhakahaere rānei o tētahi ratonga mātauranga kōhungahunga, tae atu hoki ki ngā kaiako mō ngā whatunga kāinga.
- I tēnei pukapuka uiui, ko te tikanga o te kupu 'ratonga mātauranga kōhungahunga', he kupu mō: te pūtahi akoranga kōhungahunga, te Kōhanga Reo, te Kindergarten, te whatunga ā-kāinga e kawea nā koe i ngā mahi whakaako, taurima hoki i ngā kōhungahunga.
 - Mehemea he kaiārahi koe e mahi ana i neke atu i te kotahi o ngā pūtahi kōhungahunga, ina whakautu koe i ngā pātai me kōrero koe mō te ratonga mātauranga kōhungahunga nāna i homai tēnei pukapuka uiui ki a koe.
- Te tikanga ka 65 ki te 75 meneti te roa kia oti i a koe tēnei pukapuka uiui.
- E patohia ana he aratohu mō te whakautu i ngā pātai ki ngā *tītaha*.
- Ko te nuinga o ngā pātai ka whakautuhia mā te tohu i te whakautu e tika ana.
- Ina whakaotihia e koe tēnei uiui, āta titiro kua oti i a koe ngā pātai katoa, ka puta atu i te matapihi pūtirotiro.
- Mehemea kei te rangirua koe mō tētahi āhua o te pukapuka uiui, ki te hiahia rānei ki ētahi atu mōhiotanga mō te puka uiui, mō te rangahau whānui rānei, ka taea e koe te whakapā mai ki a mātou ki: a Rachel Borthwick, ki a Hannah Bennett, ki a Liam Urbicht mā te imēra ki info.talis@education.govt.nz mā te waea atu rānei ki Waea Kore-Utu 0800 823 328 i roto i ngā haora mahi.

Ngā mihi nui mōu i whai wāhi mai!

Ko Kōrero Whakamārama Whaiaro

He pātai ēnei mou, mō tōu akoranga, me tōu wā mahi tahi me te tamariki. I a koe e whakautu ana i ēnei pātai, tēnā tohua mai ngā kōwhiringa e tika ana, homai rānei ngā tau ina tika ana.

1. He aha tō ira tangata?

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Ira wahine
☐₂ Ira tāne
☐₃ Tētahi atu ira

2. E hia ō tau?

Tuhia he tau.

Ngā tau

3. He aha tō tūranga mahi ināianei hei kaiako i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Ka pā te tūnga mahi ki tō momo kirimana whiwhinga mahi mō te mahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Tūranga Toitū (hei kirimana haere tonu, kāore he wā kati i whakaritea)
☐₂ He wā-tūmau (he kirimana whai wā kati i āta whakaritea), he tūranga taupua rānei
☐₃ Ko koe te rangatira (he tangata kāore i te whai kirimana toitū, wā-here rānei ki tētahi kaituku mahi hei tauira, he tangata e whakahaere ana i tōna ake umanga)
☐₄ Kāore he kirimana whiwhinga mahi

4. E hia ō tau wheako mahi ahakoa i mahi wā tūturu koe, harangotengote rānei?

Kaua e whakaurua mai ngā wā whakamatuatanga roa pēnei i te matuatanga.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

Whakaawhiwhihia ki ngā tau katoa. Mehemea he iti iho i te 6 marama tō roa e mahi ana, tēnā tuhia te kore (0).

- a) Te(ngā tau) e mahi ana koe hei kaiako i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga
- b) Te(ngā) tau katoa e mahi ana koe hei kaiako i roto i te akoranga kōhungahunga
- c) Te(ngā) tau katoa e mahi ana i ētahi atu tūranga mātauranga/whakaako, i ētahi atu tūranga i te taha o te tamariki (tēnā whakaurua atu ngā tūranga pēnei i te kaitiaki kōhungahunga/pēpi, i te kaitohutohu, i te kaiako i tētahi kura tuatahi, tuarua rānei, i te whare takiura, i te wānanga, i te whare wānanga rānei, engari kaua e whakaurua ngā tau i te mātauranga kōhungahunga)

5. E hia ō tau wheako mahi ahakoa i mahi wā tūturu koe, harangotengote rānei?

Kaua e whakaurua mai ngā wā whakamatuatanga roa pēnei i te matuatanga.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

Whakaawhiwhihia ki ngā tau katoa. Mehemea he iti iho i te 6 marama tō roa e mahi ana, tēnā tuhia te kore (0).

- a) Te(ngā) tau e mahi ana koe hei kaiārahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga
- b) Te(ngā) tau katoa e mahi ana koe hei kaiārahi i roto i te akoranga kōhungahunga
- c) Te(ngā) tau katoa e mahi ana koe i ētahi atu tūranga i tētahi ratonga mātauranga kōhungahunga (kaua e whakaurua mai ngā tau e mahi ana koe hei kaiārahi i ngā mahi akoranga kōhungahunga)
- d) Te(ngā) tau katoa e mahi ana i ētahi atu tūranga mātauranga/whakaako, i ētahi atu tūranga i te taha o te tamariki (tēnā whakaurua atu ngā tūranga pēnei i te kaitiaki kōhungahunga/pēpi, i te kaitohutohu, i te kaiako i tētahi kura tuatahi, tuarua rānei, i te whare takiura, i te wānanga, i te whare wāhanga rānei, engari kaua e whakaurua ngā tau i tētahi ratonga mātauranga kōhungahunga)

6. Kei te mahi koe hei kaiako i ētahi ratonga mātauranga kōhungahunga nui atu i te kotahi?

Tēnā tohua mai kia kotahi.

☐₁ Āe

☐₂ Kāore → **Haere ki te Pātai 08**

7. Mehemea he 'Āe' te whakautu ki tō mua pātai, tēnā tautohutia e hia ērā atu ratonga mātauranga kōhungahunga e mahi nā koe hei kaiako.

Tuhia he tau.

te(ngā) ratonga mātauranga kōhungahunga

8. He aha te taumata teitei rawa o te mātauranga kua tutuki i a koe?

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Kāore i oti te Form 1/Tau 7 (tōna ritenga rānei)
- ☐₂ I whakaotingia te kura taea noatia te mutunga o te Form 4/Tau 10, i whakaotingia rānei te kura tuarua ki te Pōkaitahi Kura, ki te NCEA Taumata 1 rānei (tōna ritenga rānei)
- ☐₃ NCEA Taumata 2, Taumata 3 rānei, he Pōkaitahi Taumata 2, Taumata 3 rānei
- ☐₄ Tiwhikete Taumata 4
- ☐₅ He tohu pōkairua ā-motu (hei tauira, Tohu Pōkairua Pūtaiao ā-Motu), pōkairua ahumahinga rānei (tae atu ki te Tohu Pōkairua Kaiako Kura Tuatahi), Tiwhikete, Tohu Pōkairua i ngā Taumata 5-7 rānei
- ☐₆ He Tohu Paetahi, Paetahi Hōnore rānei, Tohu Paetahi, Pōkairua Paerua rānei
- ☐₇ Tohu Paerua
- ☐₈ Tohu Kairangi

9. I uru ki ngā mātauranga, ki ngā mahi whakangungu i whakaotingia ai e koe ēnei kaupapa e whai ake nei?

Ko te tikanga o ngā kupu 'ārahitanga ā-tikanga ako' he kīanga mō te wāhanga o te tūranga kaiārahi e arotahi ana ki te tiakitanga o ngā mahi tikanga ā-ako i te pūtahi mātauranga kōhungahunga. Ka uru ki tēnei karangatanga ngā mahi ka mahia e tētahi kaiārahi, ka tuku rānei ki ētahi atu, hei whakangāwari, hei whakapiki rānei i te whakamaheretanga, i te takanga, i te whakatinanatanga rānei o ngā mahi whakaako o te ratonga kōhungahunga.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) Te whanaketanga, te toiora me te akoranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂
b) Whakahaerenga pūtea	☐ ₁	☐ ₂
c) Whakahaerenga pūmanawa tangata	☐ ₁	☐ ₂
d) Aratakinga tikanga whakaako	☐ ₁	☐ ₂

10. Kua oti i a koe ētahi o ngā hōtaka mātauranga, whakangungu rānei hei whakatika i a koe ki te mahi tahi me te tamariki?

Ko te tangata o tētahi 'hōtaka mātauranga, whakangungu rānei' ka pā ki tētahi hōtaka, taumata akoranga rānei, whakawhanaketanga ngaio rānei kua horaina mā tētahi hōtaka i āta whakaritea, i whai tiwhikete rānei. Ehara i te mea me pā taua mātauranga ki te mātauranga me ngā tohu ki te mahi tahi me te tamariki anake.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) NCEA Taumata 2, Taumata 3 rānei, he Pōkaitahi Taumata 2, Taumata 3 rānei	☐ ₁	☐ ₂
b) Tētahi Pōkaitahi Taumata 4, Pōkairua ā-Motu, Pōkaitahi, Pōkairua rānei i ngā Taumata 5-7	☐ ₁	☐ ₂
c) Hōtaka Tohu Paetahi, Paetahi Hōnore rānei	☐ ₁	☐ ₂
d) Hōtaka Tohu Paerua, tō runga ake rānei	☐ ₁	☐ ₂
e) Tētahi atu hōtaka mātauranga, hōtaka whakangungu whai tiwhikete rānei	☐ ₁	☐ ₂
f) Tētahi atu hōtaka mātauranga, hōtaka whakangungu kāore i whakawhiwhi tohu, tiwhikete rānei i te mutunga	☐ ₁	☐ ₂

Me i whakautu koe 'Kāo' ki ngā mea katoa i runga ake nei → Tēnā haere ki te Pātai 13

11. I uru ētahi whakangungu ā-ringa ki te(ngā) hōtaka i whakangungua ai koe mō te mahi tae me ngā tamariki?

Ko te tikanga o te 'whakangungu ā-ringa' ko te mahi i roto i tētahi ratonga mātauranga kōhungahunga kia hāngai ki ngā tamariki me te āta titiro mai a te tangata ki ngā mahi hei wāhi o te hōtaka mātauranga, hōtaka whakangungu rānei.

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Āe
- ☐₂ Kāo

12. I uru rānei ētahi o ngā mea e whai ake nei ki tētahi wāhi o ō hōtaka mātauranga, whakangungu i a koe mō te mahi tahi me te tamariki?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) Te hauora tamariki, te manaakitanga me te haumarua whaiaro (hei tauira, te akuaku, te ārai aituā).....	☐ ₁	☐ ₂
b) Te whakatairanga i te tākaro me te whakawhitinga kōrero ki ngā hoa ...	☐ ₁	☐ ₂
c) Te tautoko i te akoranga tuatahi o te tamaiti i ngā wāhanga akoranga (hei tauira, reo, pāngarau, pūtaiao, toi, te aha, te aha)	☐ ₁	☐ ₂
d) Te tautoko i te whanaketanga pāpori, kare ā-roto hoki o ngā ākonga	☐ ₁	☐ ₂
e) Te tautoko i ngā hiahia o ngā tamariki hei tiaki i te taiao	☐ ₁	☐ ₂
f) Te whakahaere i te akomanga/rōpū	☐ ₁	☐ ₂
g) Te aroturuki/āta tuhi i te whanaketanga, toiora, me te mātauranga tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂
h) Te whakamahi rauemi me ngā taputapu matihiko hoki hei whakangāwari i te mahi me ngā tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂
i) Te mahi me ngā tamariki ako i ngā reo e rua/reo tuarua.....	☐ ₁	☐ ₂
j) Te mahi me ngā tamariki whai matea tauwhāiti.....	☐ ₁	☐ ₂
k) Te mahi me ngā ākonga mai i ngā horopaki rawakore (hei tauira, whai uauatanga oha-pori, rerenga rānei).....	☐ ₁	☐ ₂
l) Te mahi me ngā tamariki mai i ngā horopaki maha (hei tauira, he kanorau ngā ahurea, he rerekē te whakapono, ngā whānau nō tētahi kāhui iti ā-taera, ā-ira rānei)	☐ ₁	☐ ₂
m) Te mahi tahi me ngā mātua, kaitiaki/whānau rānei.....	☐ ₁	☐ ₂
n) Te tautoko i ngā whakawhitinga tamariki mai i te pūtahi kōhungahunga ki te kura tuatahi.....	☐ ₁	☐ ₂
o) Ngā tikanga mahi kākano rua (hei tauira, te whakaurunga o te reo Māori me ngā tikanga ki te marautanga)	☐ ₁	☐ ₂

Ngā Kōrero Whakamārama mō Te Ratonga Mātauranga Kōhungahunga

13. Ko tēhea te whakamārama pai rawa mō te wāhi o tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Rohe taiwhenua (atu ki te 3,000 tāngata)
- ☐₂ Tāone iti (3,001 ki te 15,000 tāngata)
- ☐₃ Tāone (15,001 ki te 40,000 tāngata)
- ☐₄ Te Tāonenui o Tāmakimakaurau (neke atu i te 1,000,000 tāngata)
- ☐₅ Te Papaioea, Ahuriri, Porirua, Murihiku, Whakatū, Whakatiki rānei (40,001 ki te 100,000 tāngata)
- ☐₆ Te Awakairangi, Tauranga, Ōtepoti, Kirikiriroa, Te Whanga-nui-a-Tara, Ōtautahi rānei (100,001 ki te 100,000,000 tāngata)

14. Kia tahuri ki te whakaaro mō te takiwā tāone kei reira tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, he pēhea te kaha o tō whakaae, whakahē rānei ki ngā whakapuaki e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Tino whakahē	Whakahē	Whakaae	Tino whakaae
a) He nui te parahanga takoto noa.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) He nui ngā mahi takakino whare.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Ka taunutia, ka patua rānei ngā tāngata horopaki kanorau (hei tauira, he rerekē te momo ā-iwi, te ahurea rānei, he rerenga rānei, nō tētahi kāhui iti ā-taera, ā-ira rānei rātou.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) He wāhi tūmatanui kei konei he haumarua mō te tākaro tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) He ratonga tūtata mō ngā whānau (hei tauira, ngā ratonga hauora, ngā ratonga toko-i-te-ora).	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) He raruraru i takea mai i ngā taruhea kei konei.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

15. Ko ēhea o ngā whakapuaki e whai ake nei ngā whakapuaki e tino whakamārama ana i te tauāwhi o tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Kōwhiritia ngā mea katoa e hāngai ana.

- ☐₁ Kei tētahi whare tū motuhake (arā, he ratonga mātauranga kōhungahunga anake kei roto i te whare)
- ☐₂ E tū tahi ana me tētahi kura tuatahi
- ☐₃ E tū tahi ana me tētahi atu ratonga mātauranga kōhungahunga
- ☐₄ Kei tō kāinga, kei tētahi atu kāinga rānei
- ☐₅ Tētahi atu

16. He kaiako anō kei tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga e kōrero ana i te reo o ngā mātua, o ngā kaitiaki rānei kāore e kōrero ana i te(ngā) reo matua e whakamahia ana i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Āe, he kaiako e mōhio ana ki te kōrero ki ngā mātua, ki ngā kaitiaki katoa kāore e mōhio ana ki te kōrero i te(ngā) reo matua e whakamahia ana i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.
- ☐₂ Āe, he kaiako e mōhio ana ki te kōrero ki ngā mātua, ētahi o ngā kaitiaki kāore e mōhio ana ki te kōrero i te(ngā) reo matua e whakamahia ana i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.
- ☐₃ Kāo, karekau he kaiako e mōhio ana ki te kōrero ki ngā mātua, ki ngā kaitiaki rānei kāore e mōhio ana ki te kōrero i te(ngā) reo matua e whakamahia ana i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.
- ☐₄ Kei te mōhio ngā mātua, ngā kaitiaki rānei ki te kōrero i te(ngā) reo matua e whakamahia ana i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.

17. I whiwhi pūtea tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga mai i ngā puna e whai ake nei i roto i te 12 marama ka hipa ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore	Aua
a) He utunga hāngai ki tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga e te kāwanatanga (tae atu ki Te Tāhuhu o Te Mātauranga, kaunihera ā-rohe, tētahi atu rānei)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
b) He utunga i utua tikatia, tītahatia rānei ki tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga e ngā mātua, kaitiaki rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
c) He utunga ki tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga nā ngā kaituku mahi o ngā mātua, o ngā kaitiaki rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃
d) Ētahi atu pūtea ehara i te kāwanatanga (hei tauira, ngā tahua mai i te hāhi/whare karakia Hūrai/whare karakia Muhirama, ngā koha, mahi moni a ngā mātua/kaitiaki, pūtea āwhina hoki mā roto i ngā kaihora mātauranga kōhungahunga arumoni kore)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃

18. He mea whakahaere ā-tūmatanui, ā-tūmataiti rānei tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā whakautu mai me te aro atu ki te whakahaere kawae haepapa mō te whakahaere ia rā o te ratonga mātauranga kōhungahunga, ahakoa pēhea te mana rangatira, ngā puna pūtea rānei o te ratonga mātauranga kōhungahunga.

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Whakahaere tūmatanui
He ratonga mātauranga kōhungahunga tēnei e whakahaeretia ana e tētahi mana mātauranga tūmatanui, hinonga kāwanatanga, uepū tāone nui rānei.
- ☐₂ Whakahaere tūmataiti
He ratonga mātauranga kōhungahunga tēnei e whakahaeretia ana e tētahi hinonga o waho o te kāwanatanga, hei tauira, he whare karakia, he whare karakia Hūrai, he whare karakia Muhirama, he uniana kaimahi, he umanga, e tētahi hinonga tūmataiti, tangata tūmataiti rānei.

19. He wāhanga tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga nō tētahi mekameka/ratonga raihana/whatunga ratonga mātauranga kōhungahunga?

Ko tēnei mea te ratonga mātauranga kōhungahunga nō tētahi mekameka/ratonga raihana/whatunga he ratonga e whakahaeretia ana e tētahi hinonga kotahi, ehara i te kāwanatanga, e whakahaere ana i ētahi ratonga mātauranga kōhungahunga maha. He mekameka, he ratonga raihana, hei whatunga rānei ēnei. Ka whāngaia pea ki ngā pūtea tūmatanui.

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Āe
- ☐₂ Kāore

20. Nō tētahi rōpū arumoni, rōpū arumoni-kore rānei tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Arumoni
Ko te whāinga o tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga kia nui atu ōna huamoni i ōna whakapaupau (he huamoni).
- ☐₂ Arumoni-kore
Kāore tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga e aro ana ki te mahi huamoni, ka whakahokia katoatia rānei ngā huamoni ki te ratonga mātauranga kōhungahunga.

21. Mō ia momo tūranga e rārangi ake nei, tēnei tohua te tokomaha o ngā kaimahi (ngā tāngata katoa ina tauria) e mahi ana i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga i tēnei wā.

Ka uru pea ngā kaimahi mātauranga kōhungahunga, me koe anō, ki ētahi kāwai maha pea. Tēnā kia kotahi anake te tauanga i ēnei āhuatanga i raro anō i te kāwai e tino whakaata ana i tō rātou tūranga i te nuinga o te wā.

Me whakauru ngā kaimahi katoa e mahi ana i te whare o te horopaki i ngā wā auau, tae atu ki a koe, me ngā kaimahi mātauranga kōhungahunga wā kiki, wā harangotengote hoki, ahakoa he kaimahi hāngai rātou nā te ratonga mātauranga kōhungahunga, ehara rānei.

Me whakauru ngā kaimahi e mahi ana me ngā tamariki ahakoa te pakeke i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

- a) Ngā kaiārahi
Ngā tāngata takitahi e kawea ana i te haepapa nui rawa mō te mahi ārahi ā-whakarite tari, ā-whahakahaere, ā-whakaako hoki/rānei i te ratonga mātauranga kōhungahunga
- b) Ngā kaiako rēhita (kaua ko ngā kaiako kairiwhi)
Ngā tāngata takitahi kua rēhitatia e kawea ana i ngā haepapa mō te taurima me te akoranga o tētahi rōpū tamariki (hei tauira, ngā kaiwhāngai i te mātauranga)
- c) Ngā kaiako kāore i whai tohu, kāore i rēhitatia rānei (kaua ko ngā kaiako kairiwhi)
Ngā tāngata takitahi kua rēhitatia e kawea ana i ngā haepapa mō te taurima me te akoranga o tētahi rōpū tamariki (hei tauira, ngā kaiwhāngai i te mātauranga) kāore i whai tohu okawa, kāore i rēhitatia rānei
- d) Ngā kaiāwhina kaiako
Ngā tāngata takitahi e āwhina ana i te taurima me te akoranga o tētahi rōpū tamariki (hei tauira, ngā kaiāwhina, ngā kaimahi tautoko)
- e) Ētahi atu kaimahi akoranga kōhungahunga (hei tauira, ngā kaimahi mō ngā mahi motuhake, ngā pia kaiako)
- f) Ngā kaiako kairiwhi

22. Tēnā tohua te tokomaha o ngā kaiako (ina tauria ngā tāngata) i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga mō ia kāwai i raro iho nei.

Tauria ngā kaiako katoa i wehe atu i te mahi, i wehe rawa i te ratonga mātauranga kōhungahunga ahakoa he aha te take, tae atu ki te tukunga tūranga, te matuatanga rānei, me te whakaako taupua.

Me whakauru ngā kaimahi katoa e mahi ana i te whare o te ratonga mātauranga i ngā wā auau, tae atu ki a koe, me ngā kaiako wā kiki, wā harangotengote rānei, ahakoa he kaimahi hāngai rātou nō te ratonga mātauranga kōhungahunga, ehara rānei.

Me whakauru ngā kaimahi e mahi ana me ngā tamariki ahakoa te pakeke i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

- a) Ko ngā kaiako i tīmata ki te mahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga i roto i te 12 marama ka hipa ake nei
- b) Ngā kaiako i wehe tūturu i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga i roto i te 12 marama ka hipa ake nei
- c) Ngā kaiako kāore i mahi mō tētahi wā i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga i roto i te 12 marama ka hipa ake nei (hei tauira, ngā kaiako i whakamatua mō te wā roa, mō te mātauranga, matuatanga rānei)

23. Tēnā tūtohutia te maha o ngā kaiako (ina tauria ngā tāngata) i ngaro atu mō te whakamatua māuiui te take i te Rātū (Tūrei) tūtata e tuwhera ana tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.

Me whakauru ko ngā kaiako anake e mahi 'tata tonu ana ki ngā tamariki'. Ko ngā kaiako ēnei e kawea ana i te haepapa, ko rātou takitahi, ko rātou me ngā hoa rānei, mō te whanaketanga, te toiora me te akoranga o te tamariki.

Me whakauru ko ngā kaimahi katoa e mahi ana me ngā tamariki ahakoa te pakeke i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

Ko ngā kaiako i ngaro nā te whakamatua māuiui te take

24. E hia te tokomaha o ngā tamariki kua rēhita i tēnei wā ki tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tuhia he tau. Ki te kore koe e mōhio ki te tau pū, tēnā homai he whakatau tata.

Me whakauru ngā tamariki katoa kei tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, ahakoa haere mai wā kiki, harangotengote rānei.

Ngā tamariki

25. I roto i te 12 marama ka hipa ake nei, he tamariki ā koutou i āhei ki te rēhita ki tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, engari kāore i taea nā te mea kāore he nohoanga wātea?

Tohua ngā mea katoa e hāngai ana.

- ☐₁ Āe, i uru ngā tamariki ki tētahi rārangi tatari, i muri ka rēhitatia.
- ☐₂ Āe, i uru ngā tamariki ki tētahi rārangi tatari, kei te tatari tonu mō tētahi nohoanga.
- ☐₃ Āe, engari kāore ngā tamariki i uru ki tētahi rārangi tātari.
- ☐₄ Kāo.
- ☐₅ Kāore kau ēnei mōhiotanga i ahau.

26. Tēnā whakatau tatahia mai te tokomaha o ngā tamariki i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga kei a rātou ngā āhuatanga e whai ake nei.

Ka uru pea ngā tamariki ki ngā kāwai maha; tēnā whakatau tatatia te tokomaha o ngā tamariki kei ia kāwai, ahakoa ngā taupatupatu tērā pea ka hua ake.

Ka ui tēnei pātai i te āhua o tō titiro whaiaro ki ngā āhuatanga o ngā tamariki. He pai noa kia whakatau tata noa atu koe mō ō whakautu.

Ko 'ngā tamariki whai matea tauwhāiti' ko rātou i whakatau ōkawatia he matea ako ō rātou i te mea he whakatiki ā-hinengaro, ā-tinana, ā-kare ā-roto rānei. Mō te tini, kua whāngaia he rawa tāpiri tūmatanui, tūmataiti rānei (kaimahi, rawa, pūtea rānei) hei tautoko i tō rātou whai i te mātauranga.

Ko 'ngā kāinga whai uauatanga oha-pori' ko ēnei kāore i te whai i ngā hiahiatanga waiwai, ngā painga oranga rānei, ngā kokenga whakamua rānei i te ao, pēnei i te whare noho, te kai tōtika, te manaaki hauora rānei.

Ko 'ngā tamariki he manene rātou', ko ērā i whānau mai i waho o te whenua. Ko te 'tamaiti i ahu mai i te manene' he tamaiti i whānau mai ōna mātua e rua i waho o te whenua.

Ko te 'rerenga' he tangata tērā, ahakoa tōna tūnga ā-ture, i rere ki whenua kē, ki te rapu āhuru mōwai mai i te pakanga, pēhitanga tōrangapū, tūkinotanga whakapono, he aituā taiao rānei, i whānau mai rānei i te wā e haere mai ana ana mātua rerenga ki te whenua ūnga, i whānau mai i muri tata tohu iho rānei i te taenga mai o ngā mātua rerenga.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

	Tamariki
a) Ko ngā tamariki i raro i te pakeke 3 tau	<input type="text"/>
b) Ko ngā tamariki kei te 3 tau te pakeke, kei runga ake rānei	<input type="text"/>
c) Ko ngā tamariki he rerekē ō rātou reo tuatahi i (t)ō te reo e whakamahia ana i te ratonga mātauranga kōhungahunga	<input type="text"/>
d) Ko ngā tamariki whai matea tauwhāiti	<input type="text"/>
e) Ko ngā tamariki nō ngā kāinga whai uauatanga oha-pori	<input type="text"/>
f) Ko ngā tamariki he manene rātou, i ahu mai rānei i ngā manene (kaua ko ngā rerenga)	<input type="text"/>
g) Ko ngā tamariki rerenga	<input type="text"/>

27. Tēnā whakataū tatatia te tokomaha o ngā tamariki i tēnei pūtake kōhungahunga nō ngā momo ā-iwi i raro iho nei.

Ka uru pea ngā tamariki ki ngā kāwai maha; tēnā whakataū tatatia te tokomaha o ngā tamariki kei ia kāwai, ahakoa ngā taupatupatu tērā pea ka hua ake. Ka ui tēnei pātai i te āhua o tō titiro whaiaro ki ngā āhuatanga o ngā tamariki. He pai noa kia whakataū tata noa atu koe mō ō whakautu.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

- Tamariki
- a) Māori
- Moana-nui-a-Kiwa
- b) *hei tauira, Hāmoa, Tonga, Māori nō Rarotonga, Niue, Whītī, me te tini o ngā momo o Te Moana-nui-a-Kiwa*.....
- c) Āhia
- hei tauira, Hainīhi, Inia, Piripino, Hiri Rānaka, me te tini o ngā momo o Āhia*
- d) Pākehā/Tangata nō Ūropi nō Aotearoa/Tētahi atu nō Ūropi
- e) Ētahi atu momo iwi

28. He pēhea te whānui o tō whakaae ki ngā whakapuaki e whai ake nei mō te mokowā ōkiko i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

- | | Tino
whakahē | Whakahē | Whakaae | Tino
whakaae | Kāore e
hāngai
ana |
|---|---------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|
| a) He pai te tuku hau mō te rerenga hau hauora. | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |
| b) He tōtika tonu te rahi o ngā taputapu whare mō ia tamaiti (hei tauira, ngā tūru, ngā tēpu). | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |
| c) He tika te whakanoho i ngā āhuatanga o roto kia pai ai te nukunuku haere a te tamariki. | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |
| d) Kāore ngā turituri o muri o te akomanga/rōpū i te whakararuraru i ngā tauwhitinga. | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |
| e) Kei te tika te āhua o te tū o te tuanui, o te tuanui o roto, ngā pakitara me te papa (hei tauira, kāore i te papī, kāore he kāhekaheka). | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |
| f) Ka tino taea ngā whare paku te tomo e ngā tamariki..... | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |
| g) He tika te whakanoho i ngā āhuatanga o waho kia pai ai te nukunuku haere a te tamariki..... | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |
| h) He wāhi kōmaru kei ngā taiwhanga o waho. ... | ☐ ₁ | ☐ ₂ | ☐ ₃ | ☐ ₄ | ☐ ₅ |

29. Ko ēhea o ēnei hōtaka arataki/tīmata kaimahi e wātea ana i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Ko tēnei mea te 'hōtaka arataki/tīmata kaiako' he hōtaka kua hoahoatia hei tautoko i ngā kaiako me ngā kaiārahi ka uru mai ki te umanga mātauranga kōhungahunga, he tauhou rānei ki tētahi ratonga mātauranga kōhungahunga. He mea āta whakarite hei wāhi o ngā hōtaka i āta whakaraupapatia, he mea whakarite ōpaki noa hei ngohe motuhake rānei.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) Ngā akoranga/hui/awheawhe i haere ā-tinana atu koe	☐ ₁	☐ ₂
b) Ngā akoranga/hui/awheawhe tuihono	☐ ₁	☐ ₂
c) Te tiro tiro a te kaiārahi, a ngā kaiako tautōhito hoki/rānei ki ngā mahi ..	☐ ₁	☐ ₂
d) Te honohono/pāhekoheko ki ētahi atu ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂
e) He haerenga tiro tiro ki ētahi atu akomanga/rōpū i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂
f) Te mahi hei tangata i roto i tētahi kāhui i te taha o ētahi atu kaiako tautōhito	☐ ₁	☐ ₂
g) Te whakamahi kōpaki mahi/rātaka/hautaka rānei hei āta tātari whakaaro mō āu ake tikanga mahi	☐ ₁	☐ ₂
h) Te taumahatanga mahi ngāwari ake	☐ ₁	☐ ₂
i) Te whakaurunga whānui/whakahaere	☐ ₁	☐ ₂
j) He hōtaka whakangungu	☐ ₁	☐ ₂

Whakawhanaketanga Ngaio

E kīā ana ko te 'whakawhanaketanga ngaio' ko ngā mahi e whai ana ki te whakapakari i ngā pūkenga, mōhiotanga, tohungatanga hoki o te tangata takitahi i roto i tana mahi, hei whakawhanake hoki i ngā pūkenga, i ngā mātauranga me tōna matatau hei kaiako (ina tiro whānui rānei, hei kaimahi ngaio).

Tēnā whakaarotia ngā mahi whakawhanake ngaio anake kua whai wāhi atu koe i muri i tō urunga ki te umanga hei kaiako.

30. I roto i ngā marama 12 kua hipa, i whakauru koe ki ētahi o ēnei mahi whakawhanaketanga ngaio e whai ake nei?

Ko tēnei mea te 'hōtaka tohutohu' ka pā ki ngā ngohe kua whai kaitohutohu motuhake ngā kaiako hei tautoko i ā rātou tikanga ako.

Ko tēnei mea te 'hōtaka arataki/tīmata kaiako' he hōtaka whai ngohe hei tautoko i ngā kaiako me ngā kaiārahi ka uru mai ki te umanga mātauranga kōhungahunga, he tauhou rānei ki tētahi ratonga mātauranga kōhungahunga.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe, ātinana	Āe, ao mariko, tuihono rānei	Āe, ātinana, āmariko/ tuihono hoki	Kāore
a) Ngā akoranga/hui/awheawhe.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) He huihuinga i whakaaturia ai e ngā kaiako, ngā kairangahau hoki/rānei i ā rātou rangahau, i whakawhiti kōrero rānei mō ngā take mātauranga, taurima rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) He kaupapa whai tohu ōkawa (hei tauira, he tohu paetahi)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) Ētahi toronga i āta whakamaheretia ki ētahi atu ratonga mātauranga kōhungahunga hei āwhina i aku tikanga ako	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) He haerenga tiro tiro ki ētahi atu akomanga/rōpū i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga hei āwhina i aku tikanga ako	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) Tētahi hōtaka tohutohu hei wāhi o tētahi whakaritenga ōkawa i taku ratonga mātauranga kōhungahunga.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) He whatunga kaiako ōkawa, ōpaki rānei mō te akoranga ngaio te take.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
h) He hōtaka arataki/tīmata kaiako.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
i) Te reo Māori me te ahurea (hei tauira, Te Ahu o Te Reo Māori).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
j) Tētahi atu.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

31. Ina whakaaro koe ki ngā mahi whakawhanaketanga ngaio i whai wāhi nā koe i roto i ngā marama 12 ka hipa ake nei, huia katoatia, he pēhea te whānui o te pānga pai ki ō mahi me ngā tamariki?

Tēnā tohua mai kia kotahi.

- ☐₁ Kore rawa
☐₂ He āhua pērā
☐₃ He āhua nui tonu te pērā
☐₄ Nui tonu

32. Mō ngā whakawhanaketanga ngaio i whai wāhi nā koe i roto i ngā marama 12 ka hipa ake nei, i whiwhi koe i tētahi o ēnei e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) He tukunga i te mahi me ngā tamariki i roto i ngā haora mahi māori noa (hei tauira, he wā whakaako i whakahekea, he rā wātea, he whakamatuatanga ako)	☐ ₁	☐ ₂
b) He tāpiritanga moni mō ngā haora i pau i waho i ngā haora mahi	☐ ₁	☐ ₂
c) He whakahokinga moni, he utunga mō ngā utu whakawhanaketanga ngaio (hei tauira, ngā utu rēhita)	☐ ₁	☐ ₂
d) He whakahokinga moni mō ngā utunga nāu i mahi (hei tauira, ngā waka, ngā rauemi, te kai)	☐ ₁	☐ ₂
e) Ngā rauemi i hiahiaatia mō aua ngohe (hei tauira, ngā taputapu tari)	☐ ₁	☐ ₂
f) Ētahi atu whiwhinga ehara i moni (hei tauira, ngā rauemi, taputapu akomanga/rōpū, ngā tīkiti hoko pukapuka, ngā pūmanawa/taupānga) ..	☐ ₁	☐ ₂
g) Ngā painga ngaio ehara i te moni (hei tauira, te whakatutuki i ngā ritenga whakawhanaketanga ngaio, te whakapiki i aku whāinga wāhi kake tūranga)	☐ ₁	☐ ₂
h) He whakapikinga utu ā-tau	☐ ₁	☐ ₂

33. Mō ia wāhanga e rārangi ana i raro, tohua mai te whānuitanga e hiahia whakawhanaketanga ngaio ana koe ināianei.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kāore kau i te hiahia i tēnei wā	He iti noa iho te hiahia	He āhua nui te hiahia	He tino nui te hiahia
a) Te mōhio me te mārama ki ngā whanaketanga hou i roto i te rangahau me te ariā o te kaiārahitanga	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Te mōhio me te māramatanga ki ngā kaupapahere ā motu/ā-rohe o nāianei mō te mātauranga kōhungahunga.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Te whakamahi rarauranga hei whakapiki i te kounga o te ratonga mātauranga kōhungahunga (hei tauria, ngā kōrero hoki mai i ngā kaiako, i ngā mātua, kaitiaki rānei)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) Te hoahoa i ngā whāinga o te ratonga mātauranga kōhungahunga, mō te whanaketanga, te toiora me te akoranga o ngā tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) Te mōhio me te māramatanga ki ngā rangahau me ngā ariā mō te whakaako i ngā tamariki ririki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) Te whakamahi i ngā rauemi me ngā taputapu matihiko hei whakangāwari i te whakahaerenga o tēnei ratonga pūtahi kōhungahunga (hei tauira, hei whakangāwari i te mahi a ngā kaiako, hei kōrero ki ngā mātua ki ngā kaitiaki rānei).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Te pāhekoheko ki ngā mātua, kaitiaki rānei.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
h) Te pāhekoheko ki ētahi atu ratonga mātauranga kōhungahunga, kura tuatahi rānei.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
i) Te pāhekoheko ki ngā ratonga hāpori (he tauira, ngā ratonga hauora, ngā ratonga toko-i-te-ora).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
j) Te mātai i ngā tikanga mahi a ngā kaiako me ngā taunekeneke kaiako-tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
k) Te hora i te urupare whai hua mā ngā kaiako.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
l) Te whakatairanga i te toiora kaiako	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
m) Whakahaerenga pūmanawa tangata	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
n) Whakahaerenga pūtea	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
o) Te hāpai i te mana taurite me te kanorautanga	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
p) Te whakahaere i te akomanga/rōpū	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
q) Te aroturuki/āta tuhi i te whanaketanga, toiora, me te mātauranga tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

r)	Te whakamahi rauemi matihiko, taputapu hoki hei whakangāwari i te mahi me ngā tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
s)	Te mahi me ngā tamariki ako i ngā reo e rua/reo tuarua .	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
t)	Te mahi me ngā tamariki whai matea tauwhāiti	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
u)	Te mahi me ngā ākonga mai i ngā horopaki rawakore (hei tauira, whai uauatanga oha-pori, rerenga rānei).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
v)	Te mahi me ngā tamariki mai i ngā horopaki maha (hei tauira, he kanorau ngā ahurea, he rerekē te whakapono, ngā whānau nō tētahi kāhui iti ā-taera, ā-ira rānei)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
w)	Hei tautoko i te whakawhitinga o ngā tamariki ki ētahi atu ratonga kōhungahunga, ki ngā kura tuatahi rānei.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

34. Pēhea te kaha o tō whakaae, whakahē rānei he tauārai ēnei e whai ake ki tō whakaurutanga ki te whakawhanaketanga ngaio?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Tino whakahē	Whakahē	Whakaae	Tino whakaae
a) Kāore i ahau ngā āhuatanga tōmua e tika ana kia tae atu (hei tauira, ngā tohu, wheako, tuakanatanga).	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Kāore i ahau ngā pūkenga hangarau mō te whakamahi i ngā rauemi me ngā taputapu matihiko.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Kāore e wātea mai ana ki ahau ngā rauemi me ngā taputapu matihiko.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) Kāore i ahau ngā pūkenga reo e tika ana.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) He uaua te rapu waka haere ki/i te wāhi kei reira ngā whakawhanaketanga ngaio e horaina ana.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) He nui rawa te utu o te whakawhanaketanga ngaio.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Ka taupatupatu te whakapakaritanga ngaio ki taku hōtaka mahi.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
h) Kāore ōku wā wātea nā ētahi atu herenga, haepapa rānei.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
i) Kāore i te tāpaetia mai he whakawhanaketanga ngaio i ōku kaupapa ngākaunui.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
j) Kāore he manawarū kia whai wāhi atu.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
k) He ruarua rawa ngā kaimahi hei kairīwhi mōku ina ngaro atu au.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

Kaiārahitanga Tikanga Whakaako, Whakahaere hoki o te Ratonga Mātauranga Kōhungahunga

Ko ēnei pātai he pātai mō te mahi ārahi i tēnei pūtahi mātauranga kōhungahunga, ā, he pātai kei roto mō ngā āhuatanga whakahaere, tikanga ako hoki i taua ārahi. I a koe e whakautu ana i ēnei pātai, tēnā tohua mai ngā kōwhiringa e tika ana, homai rānei ngā tau ina tika ana.

35. Mō tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, kei a wai te kawenga nui mō ngā mahi e whai ake nei?

Ko te 'kawenga nui' ko tērā e whai wāhi nui atu ana ki roto i ngā whakatau kaupapa.

Tohua katoatia mai ngā kōwhiringa e tika ana i ia rārangi.

	Ko ahau	Ērā atu kaimahi	Te poari whaka-ruruhau o te ratonga mātauranga kōhungahunga	Mana-kāwana-tanga (hei tauira, Te Tāhuhu o te Mātau-ranga a)	Kāore e hāngai ana
a) Te tohu, te tuku mahi rānei ki ngā kaiako ..	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) Te pana, te whakatārewa rānei i ngā kaiako mai i te mahi	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) Te whakarite utunga ā-tau mō ngā kaiako .	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) Te whakatau tohanga tahua i roto i te ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) Te whakariterite wātaka Kaiako	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) Te whakamahere mō ngā ngohe whakapakari ngaiotanga mō ngā kaiako	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
g) Te whakatū mahere mō te aromatawai, te aroturuki hoki i te whakawhanaketanga, te toiora me te akoranga o ngā tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
h) Te whakaae i ngā tamariki kia tomo mai ki te ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
i) Te whakatū i te anga marautanga hei tautoko i te whanaketanga, i te toiora me te akoranga o ngā tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
j) Te kōwhiri ko ēhea ngā rauemi/tāonga tākaro ka whakamahia	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
k) Te whakatau ko ēhea ngā ngohe ka tukua ki ngā tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

- l) Te whakatau he aha ngā mōhiotanga ka hoatu ki ngā mātua ki ngā kaitiaki rānei mō te ratonga mātauranga kōhungahunga ☐₁ ☐₂ ☐₃ ☐₄ ☐₅
- m) Te whakatau he aha ngā mōhiotanga ka hoatu ki ngā mātua ki ngā kaitiaki rānei mō te whakawhanaketanga, te toiora me te akoranga o ngā tamariki ☐₁ ☐₂ ☐₃ ☐₄ ☐₅

36. Hei toharite, i roto i te 12 marama ka hipa ake nei, he aha te ōrau o tō wā hei kaiārahi i pau i a koe ki ēnei tūmahi i roto i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

He pai noa iho te whakatau tata noa. Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau. Āta tirohia ka eke te tapeke o ngā urupare ki te 100%.

- a) % Ngā mahi kaiārahi whakahaere me ngā hui
Tae atu ki ngā ture, pūrongo, tahua kura, te urupare ki ngā tono a ngā āpiha mātauranga, ahakoa āpiha ā-takiwā, ā-rohe, ā-rohe kāwanatanga, ā-motu rānei, te whakamahere rautaki, te whakawhanake mahere whakapiki i ngā mahi o te ratonga mātauranga kōhungahunga, me ngā take rawa tangata, kaimahi hoki pēnei i te tohu kaimahi hou
- b) % Te aratakinga tikanga whakaako
Tae atu ki te whakarite hui ki ngā kaimahi hei whakatairanga horopaki ako kouna tiketike, te whakarite hōtaka whakawhanake kaimahi mō ngā ara tikanga whakaako hou, te whanaketanga tamariki, te aha, te aha
- c) % Ngā taunekeneke ki ngā tamariki
Te whai wāhi ki ngā ngohe ako/tākaro hoki, te tiaki tamariki
- d) % Ngā taunekeneke ki ngā mātua, kaitiaki rānei
Tae atu ki ngā taunekeneke ōkawa, ōpaki hoki
- e) % Ngā taunekeneke ki ētahi atu tāngata whai pānga
Tae atu ki ngā taunekeneke ki ētahi atu ratonga mātauranga kōhungahunga, kura, ratonga whānau, pāpori rānei, mātanga whanaketanga tamariki, ratonga e pā ana ki te hauora
- f) % Tētahi atu

100 % Tapeke

37. Tēnā waitohutia he pēhea te auau o tō mahi i ēnei mahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga i roto i te 12 marama ka hipa ake nei.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	Iti iho i te mahi kotahi ia marama	Ia marama	Ia wiki	Ia rā
a) I pāhekoheko au ki tētahi kaiako kia piki ake te pai o te mahi tahi a ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I mātai au i ngā tikanga mahi a ngā kaiako me ngā taunekeneke kaiako-tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I tuku urupare au ki ngā kaiako e ai ki aku mātaitanga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I mahi au ki te tautoko i te pāhekoheko a ngā kaiako ki te ara hou mō ki ngā tikanga mātauranga kōhungahunga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) I mahi au ki te whakarite tikanga kia whai kawenga ngā kaiako mō te whakapai ake i ō rātou pūkenga mahi tahi ki ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) I mahi ahau ki te whakawhanake, ki te whakahou, ki te whakawhiti kōrero mō tētahi matakite mō tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
g) I panoni au i ngā kaupapa here me ngā tikanga mahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, i runga anō i tā mātou aroturuki hua me te aromātainga o waho.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
h) I whakatika whakapainga ake au i ngā takiwā o roto, o waho hoki mō te whanaketanga, te toiora me te akoranga o ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
i) I whāia e au ētahi mahi hei whakapiki i te toitū taiao o tēnei ratonga akoranga kōhungahunga, i tōna tapuwae hauropi rānei (hei tauira, te tiaki pūngao, wai hoki, te whakaheke i te whakapaunga rawa, te hangarua).	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

38. He pēhea te auau o te kitenga o ēnei mahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	Iti iho i te mahi kotahi ia marama	Ia marama	Ia wiki	Ia rā
a) Te whakawhiti kōrero ki ngā kaimahi, kaiārahi hoki/rānei mai i ētahi atu ratonga mātauranga kōhungahunga.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) Te whakawhiti kōrero ki ngā tumuaki kura tuatahi, ki ngā kaiako rānei.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) Te pāhekoheko ki ngā ratonga mō te tamaiti, te whānau, ratonga pāpori rānei (hei tauira, te hinonga tiaki tamariki, ngā ratonga tautoko whānau).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) Te pāhekoheko ki ngā ratonga e pā ana ki te hauora (hei tauira, ngā ratonga hauora te tuku ana i te tātaritanga me te tautoko mō te oranga tamariki, whānau rānei)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) Te kimi āwhina mai i ngā mātanga whanaketanga tamariki (hei tauira, ngā kaitaurima reo-kōrero, ngā kaimātai hinengaro).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) Te whakawhiti kōrero ōpaki ki ngā mātua, ngā kaitiaki tamariki rānei (hei tauira, ngā kōrerorero mō te whanaketanga tamariki, ngā ngohe tamariki rānei)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
g) Te whakawhiti kōrero ki ngā mātua, ngā kaitiaki rānei (hei tauira, ngā hui mātua-kaitiaki)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
h) Ngā haerenga ki ngā kāinga o ngā tamariki hei āwhina i ngā mātua, i ngā kaitiaki rānei hei whakaturuki i te whakawhanaketanga, te toiora me te akoranga o ngā tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

39. He pēhea te auau o te tirohanga/aroturukitanga nō waho e whai ake nei, i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Ko te tikanga o 'te tirohanga/aroturukitanga nō waho' ko tērā mahi ōkawa o te aromātai a ētahi kaiaromatawai/kaiaromātai o waho o te horopaki, i te ratonga mātauranga kōhungahunga.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	Iti ake i te kotahi ia rua tau	Kotahi ia rua tau	Kotahi i te tau	Neke atu i te kotahi i te tau
a) He tirohanga/aroturukitanga nō waho, mō te tutukitanga o ngā whakaritenga hauora, haumarū, hangaroto hoki, i ngā whare	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) He tirohanga/aroturukitanga nō waho ki ētahi atu āhuatanga o ngā whakaritenga (hei tauira, te ōwehenga tamaiti-pakeke, te rahi o te rōpū, ngā taumata tohu kaimahi)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) He tirohanga/aroturukitanga nō waho ki ngā tikanga mahi e ētahi kaitirotiro i āta whakangungua (hei tauira, ngā tauwhitinga ki ngā tamariki, te āhua o ngā mahi)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) He tirohanga/aroturukitanga nō waho ki ngā rēkoata pūtea (hei tauira, te aroturuki kaute ā-tau).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

40. Ka whai wāhi te ratonga mātauranga kōhungahunga ki ētahi o ngā ngohe e whai ake nei, hei whakangāwari i te whakawhitinga o ngā tamariki ki tētahi ratonga mātauranga kōhungahunga hou, ki tētahi kura hou rānei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) Te whakawhiti kōrero ki ngā ratonga mātauranga kōhungahunga mō ngā tamariki e whakawhiti ana	☐ ₁	☐ ₂
b) Te whakarite haerenga ki te ratonga mātauranga kōhungahunga o muri atu, ki ngā kura tuatahi rānei mō ngā tamariki whakawhiti	☐ ₁	☐ ₂
c) Te whakatū hui ki ngā kaimahi mai i ngā ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂
d) Te tāpae wāhanga whakangungu i te wāhi mahi mā ngā kaiako mō ngā take whakawhiti	☐ ₁	☐ ₂
e) Te mahi tahi me ngā mana o te rohe hei whakawhanake hōtaka whakawhiti	☐ ₁	☐ ₂
f) Te hora ngohe mā ngā mātua, kaitiaki rānei kia mārama ki te whakawhitinga (hei tauira, he hui whakamōhio i te tangata, he hui tahi me ngā mātua, ngā kaitiaki rānei, he toronga ki ngā kāinga rānei).....	☐ ₁	☐ ₂

41. He pēhea te auau a te hora a tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, ahakoa takitahi, ahakoa hora ngātahi me tētahi atu whakahaere, i tētahi o ēnei ki ngā mātua, kaitiaki?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	Iti iho i te kotahi haereng a i te tau	Kotahi i te tau	I ētahi wā ia tau	Ia marama	Ētahi wā i te marama
a) He awheawhe, he akoranga rānei mā ngā mātua, kaitiaki rānei, mō te whakatipu tamariki, te whanaketanga tamariki rānei.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
b) He tautoko mō te whāinga wāhi o ngā mātua, kaitiaki rānei mō te whakahaere i te ratonga mātauranga kōhungahunga (hei tauira, te whakaara moni, te horoi rānei i te ratonga mātauranga kōhungahunga)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
c) He hui kia taea e ngā mātua, me ngā kaitiaki te whai wāhi ki ngā whakatau o te ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
d) Te whakatikatika rā mō ngā whānau, ngā mātua me ngā kaitiaki meāke pea ka piri mai, kia toro mai ki te ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆

42. He pēhea te auau o te kitenga o ēnei mahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	Iti iho i te kotahi haerenga a i te tau	Kotahi i te tau	I ētahi wā ia tau	Ia marama	Ētahi wā i te marama
a) He haerenga tō te ratonga mātauranga kōhungahunga ki ngā wāhi o te tuawhenua, hei tauira, ngā papa rēhia, ngā ngahere, ngā takutai, me ērā atu wāhi o te aotūroa.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
b) Ka ārahi tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga i ngā tamariki ki ētahi mahi mō te tiaki i te taiao (hei tauira, ngā mahi hangarua, te tiaki māra, te whakaheke i te parahanga kai).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
c) He haerenga tō te ratonga mātauranga kōhungahunga ki ngā whare pukapuka, ki etahi atu whare akoranga ahurea rānei.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
d) He haerenga tō te ratonga mātauranga kōhungahunga ki ngā whakakitenga ahurea, hei tauira, te puoro, te kanikani, te whakaari. .	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆

43. He pēhea te auau o ngā aromatawai e whai ake nei, o te whanaketanga, o te toiora me te akoranga i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	Iti iho i te kotahi haerenga i te tau	Kotahi i te tau	I ētahi wā ia tau	Ia marama	Ētahi wā i te marama
a) Ka kawea e ngā kaiako he aromatawai whakamārama (hei tauira, ngā kōpaki mahi, ngā rēkoata tākinga kōrero, te tuhi i ngā tirohanga noa o te wā).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
b) Ka kawea e ngā kaiako ētahi aromatawai i whakapaerewatia (hei tauira, ngā taputapu tātari, ngā āwhata ine, me ngā rārangi takitaki)....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆

44. I tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, kei te whakatinanahia ngā kaupapahere me ngā tikanga e whai ake e pā ana ki te kanorautanga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) Te tautoko i te tākaro tautoko i ngā rerekētanga ā-momo iwi, ā-ahurea rerekē (hei tauira, te whakaari i tētahi ahurei whakapono i ākona mai i ngā mātua, i ngā hoa, i ngā kaiako, i ngā pukapuka rānei)	☐ ₁	☐ ₂
b) Ka whakauru i ngā pukapuka me ngā whakaahua whakaari i ngā tāngata mai i ngā rōpū mātāwaka, ahurea huhua.....	☐ ₁	☐ ₂
c) Te whakauru i ētahi pukapuka, pikitia rānei kei roto nei ētahi tāngata whai rerekētanga ā-tinana	☐ ₁	☐ ₂
d) Te whakauru pukapuka, pikitia hoki whai anga whānau kanorau (hei tauira, he whānau matua kotahi, he whānau whai mātua momo rōpū hōkakatanga rerekē, rōpū ira rerekē hoki)	☐ ₁	☐ ₂
e) Ka tuku mahi ki ngā kaiako e kīa ana he whakakanohitanga o ngā ao matahuhua o ngā tamariki me ngā whānau e āwhinatia ana e te ratonga	☐ ₁	☐ ₂
f) I whakaurungia ētahi pukapuka, pikitia rānei kei roto ngā kōrero ahurea o te iwi, ngā tohu whenua, ngā tāhuhu kōrero hoki/rānei	☐ ₁	☐ ₂

Ngā Tikanga Mahi Ngaio me ngā Whakapono

45. He pēhea te kaha o tō whakaae, whakahē rānei ki ēnei whakapuaki e hāngai ana ki tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Tino whakahē	Whakahē	Whakaae	Tino whakaae
a) He pai tonu te whakamōhio i ngā mātua ngā kaitiaki rānei mō ngā mahi o ia rā, i ngā wā auau.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) E akiakingia ana ngā mātua, ngā kaitiaki rānei e ngā kaiako kia mahi ngohe tākaro, ngohe ako hoki me ā rātou tamariki i te kāinga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) E akiakingia ana ngā mātua, ngā kaitiaki hoki e ngā kaiako kia whai wāhi ki ngā ngohe akomanga/rōpū māori noa.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) E akiakingia ana ngā mātua, ngā kaitiaki hoki e ngā kaiako kia whai wāhi ki ngā whakataunga taumata akomanga/rōpū.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) E akiakingia ana ngā mātua, ngā kaitiaki hoki e ngā kaiako kia kawea ētahi tūmahi taumata ratonga mātauranga kōhungahunga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) Ka whai wāhi ngā mātua, ngā kaitiaki rānei kia āta uru mārire ki ngā whakataunga o te ratonga mātauranga kōhungahunga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Ka whakawhitiwhiti kōrero ngā mātua, ngā kaitiaki rānei ki ngā kaiako mā te whakamahi pūhara matihiko (hei tauira, īmēra, ngā taupānga kareretanga).	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

46. I roto i ō mahi tahitanga ki te tamariki, he pēhea te whānui o tō āhei ki te mahi i ēnei e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa e āhei	He āhua pērā te āhei	Ka āhua nui tonu te āhei	Nui tonu te āhei
a) Te tautoko pū i ngā ākonga mai i ngā horopaki rawakore	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Te whakaurutau i tō mahi ki ngā hiahia o te tamaiti takitahi	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Te āwhina i ngā tamariki kia whakawhanake i tō rātou raukaha kia ako motuhake	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) Te āwhina i ngā tamariki kia takatū mō te whakawhitinga ki ētahi atu ratonga mātauranga kōhungahunga, ki ētahi kura tuatahi rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) Te whakaoho i te ngākaunui o te tamariki ki ngā rerekētanga me ngā ōritenga ahurea	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) Te āwhina i ngā tamariki kia taunekeneke tētahi ki tētahi, me te whakakite i te whanonga pāpori pai (hei tauira, te tohatoha, te āwhina i ētahi atu)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Te āwhina i ngā tamariki kia whanake tō ratou auahatanga, mahi hīraurau hopanga hoki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
h) Te whakamahi rauemi matihiko, taputapu hoki hei whakangāwari i te mahi me ngā tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
i) Te whakatipu whakaaro haumarua mō ngā tamariki katoa	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
j) Te whakamahi i te huhua o ngā rautaki aroturuki, aromatawai hoki hei whai i te whakawhanaketanga, i te toiora me te akoranga o te tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
k) Te penapena i tētahi horopaki whakatangatawhenua i te mana o te whakamahinga i te reo Māori me ngā tikanga Māori	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

47. He maha ngā āhuatanga o tō mahi e hira ana hei taka i ngā tamariki mō te oranga kei mua i a rātou. Ki a koe, pēhea te hira o te whakawhanake i ngā pūkenga, i ngā āhuatanga tangata e whai ake nei i roto i te tamariki?

Tohua mai kia kotahi kei ia rārangi.

	Tino iti te hira	Āhua iti te hira	He āhua hira	He hira nui tonu	He tino hira
a) Te whakarite whāinga wāhi ki te tākaro	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) Te whakangungu i ngā tamariki mō te haere ki te kura.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) Te whakawhanake i te mātauranga me ngā pūkenga o ngā tamariki i ētahi marau whāiti (hei tauira, te reo taketake, te reo matatini, te pāngarau, te pūtaiao).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) Te whakatipu i ngā pūkenga pāpori, kare ā-roto hoki (hei tauira, te pūaroa, te pāhekoheko).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) Te whakapakari i te auaha, i te pohewa, me te āheinga hirauroa hopanga o te tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) Te whakawhanake i te mana motuhake me te mana whakatau take tōtika a te tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
g) Te whakawhanake i te kirirarau, i te manawanui, me te tuwhera o te ngākau o te tamaiti ki ētahi atu ahurea	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
h) Te whakawhanake i te hiahia o ngā tamariki kia tiaki i te taiao	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
i) Te mahi tahi me ngā mātua, kaitiaki/whānau rānei hei tautoko i te whanaketanga, te akoranga me te toiora o te tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
j) Te penapena i te manahau o te tamaiti mō te tūhura me te ako	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

48. I roto i te wiki katoa o te maramataka ā-tau ka hipa ake nei, e hia te whakatau tata o ngā haora, huia katoatia, mō ngā tūmahi e pā ana ki tō tūranga i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Me whakauru hoki ngā tūmahi i kawea i roto i ngā mutunga wiki, i ngā ahiahi, me ērā atu haora o waho o te akomanga/rōpū/ratonga mātauranga kōhungahunga (tae atu ki ngā haora i te kāinga).

Ko tēnei mea te 'wiki katoa' ko te wiki kāore i whakapotohia nā ngā okiokitanga, nā ngā hararei tūmatanui, nā te whakamatuatanga māuiui, te aha, te aha.

Whakaawhiwhihia ki ngā haora katoa.

☐ ☐ Tapeke haora

49. I roto i tō wiki katoa o te maramataka ā-tau ka hipa ake nei, e hia ō mahinga i ēnei e whai ake nei i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi. Kāore pea ētahi ngohe e tika mō ngā reanga katoa. Tēnā tohua 'Kore rawa' mehemea kāore koe i mahi i tēnei ngohe mō tēnei take.

	Kore kau	Kotahi i te wiki	Ētahi wā i te wiki	Kotahi i te rā	Neke atu i te kotahi i te rā
a) I tākaro panga kupu me ngā tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I pānui pukapuka ki ngā tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I tuku pātai ina pānui pukapuka ki ngā tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I whakatenatena i ngā tamariki kāore anō kia mōhio ki te kōrero kia tuhi ki ngā whakaahua, ina pānui pukapuka	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) I waiata i ētahi waiata i te taha o ngā tamariki, ki ngā tamariki rānei.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) I whakauru ki ētahi ngohe āwhina i a rātou ki te tiapako oro i roto i ngā kupu (hei tauira, ngā kēmu phonics).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
g) I whakamahi kupu ōrite mō ētahi kupu hei whakamārama i te tikanga ina kōrero ki ngā tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
h) I whakamahi ngohe mā ngā tamariki hei mahi tohu (hei tauira, te peita matikara, te pēhi hei pāraoa pokepoke)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

50. I roto i tō wiki katoa o te maramataka ā-tau ka hipa ake nei, e hia ō mahinga i ēnei e whai ake nei i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi. Kāore pea ētahi ngohe e tika mō ngā reanga katoa. Tēnā tohua 'Kore rawa' mehemea kāore koe i mahi i tēnei ngohe mō tēnei take.

	Kore rawa	Kotahi i te wiki	Ētahi wā i te wiki	Kotahi i te rā	Neke atu i te kotahi i te rā
a) I whakamahi ngohe kōmiri, mā te āhuahanga, mā te tae rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I mahi kēmu tākaro tau (nama)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I waiata i aku waiata he tau kei roto	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I āwhina i ngā tamariki ki te whakamahi tau, ki te tatau rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) I whakahuahua i ngā ariā pāngarau i roto i ngā wātaka mahi o ia rā (hei tauira, te tatau i te tokomaha o ngā tamariki, me te whakamahi reo whakaraupapa i roto i ngā whakawhitinga pēnei i te 'tuatahi,' te 'tuarua' rānei)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) I whakatenatena i ngā tamariki kia ine i ētahi mea (hei tauira, i a rātou e tunu kai ana, e waihanga ana me ngā poraka)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

51. I roto i tō wiki katoa o te maramataka ā-tau ka hipa ake nei, e hia ō mahinga i ēnei e whai ake nei i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi. Kāore pea ētahi ngohe e tika mō ngā reanga katoa. Tēnā tohua 'Kore rawa' mehemea kāore koe i mahi i tēnei ngohe mō tēnei take.

	Kore rawa	Kotahi i te wiki	Ētahi wā i te wiki	Kotahi i te rā	Neke atu i te kotahi i te rā
a) I akiaki i te mahi tohatoha i waenga i ngā tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I whakapai ki ngā tamariki ina āwhina tētahi i tētahi	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I akiaki i ngā tamariki e tākaro ana i ngā rōpū iti kia tukua ētahi kia tuhono atu	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I whakapai ki ngā tamariki ina awhi tētahi i tētahi	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

52. I roto i tō wiki katoa o te maramataka ā-tau ka hipa ake nei, e hia ō mahinga i ēnei e whai ake nei i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi. Kāore pea ētahi ngohe e tika mō ngā reanga katoa. Tēnā tohua 'Kore rawa' mehemea kāore koe i mahi i tēnei ngohe mō tēnei take.

	Kore rawa	Kotahi i te wiki	Ētahi wā i te wiki	Kotahi i te rā	Neke atu i te kotahi i te rā
a) I kōrero ki ngā tamariki mō ngā kare ā-roto. .	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I āwhina i ngā tamariki kia mārama ki ō rātou kare ā-roto (hei tauira, ina hiamō rātou).	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I awhi i ngā tamariki pōuri.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I āwhinatia ngā tamariki kia whakaputa i ō rātou kare ā-roto.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

Te Mahi me te Rōpū Ūnga

E hiahia ana mātou ki te mōhio ki ētahi atu āhuatanga o ō mahi o ia rā, engari e kore e taea e mātou te uiui mō ō mahi katoa. Nā konei kei te hiahia mātou kia whakamahi koe i tētahi tauira motuhake. Whakaarotia te rōpū tamariki ko rātou te rōpū i mahi nui koe i tērā o ō rā mahi, i mua atu i tēnei rā. E mōhio ana mātou e kore tēnei e whakaahua i ō mahi katoa, ā, he rā rerekē pea tēnei mōu

I ēnei pātai i raro iho nei, ka kīa tēnei rōpū te rōpū ūnga. Ina whakautu koe i ēnei pātai, tēnā whakaarotia te rōpū ūnga hei mea kotahi, tae atu ki ngā tamariki katoa i tēnei rōpū.

53. Tokohia ngā tāngata i ia o ēnei kāwai e whai ake nei e mahi tahi nā koe i roto i te rōpū ūnga i taua rā, i taua wā anō hoki?

Whakaarotia he wā hei waitohu i te whakarōpūtanga kaimahi e kitea nuitia ana i roto i te rōpū ūnga.

Ka maha pea ngā momo kāwai o ngā tāngata. Tēnā kia kotahi anake te tatau i ēnei tāngata i raro anō i te kāwai e tino whakaata ana i tō rātou tūranga i te nuinga o te wā.

Tēnā tuhia he tau i ia rārangi mō te tokomaha o ngā tāngata, tae atu ki a koe, i mahi hāngai tonu me ngā tamariki i te rōpū ūnga i taua rā. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

a) Ngā kaihautū me ngā kaiako

Ngā kaihautū kawē i ngā haepapa nui rawa mō te hautūtanga whakahaere, whakatikatika, whakaako hoki/rānei i te pūtahi kōhungahunga me ngā tāngata kawē haepapa mō te tiaki me te akoranga o te tamariki (ahakoa whai tohu, kore tohu rānei). Kaua e whakaurua ngā kaiako kairiwhi ki tēnei tatauranga.

b) Ngā kaiāwhina kaiako

Ngā tāngata takitahi e āwhina ana i te taurima me te akoranga o tētahi rōpū tamariki (hei tauira, ngā kaiāwhina, ngā kaimahi tautoko)

c) Ngā kaimahi mā ngā tamariki takitahi

Ngā tāngata takitahi e kawē haepapa ana mō te taurima me te akoranga o ētahi tamariki motuhake (hei tauira, ngā tamariki whai matea tautoko whāiti)

d)

Ētahi atu kaimahi mātauranga kōhungahunga (hei tauira, ngā kaimahi mō ngā mahi motuhake, ngā pia kaiako)

e) Ngā kaiako kairiwhi

54. Tokohia ngā tamariki i roto i tēnei rōpū ūnga i taua rā?

Whakaarotia he wā hei waitohu i te whakarōpūtanga tamariki e kitea nuitia ana i roto i te rōpū ūnga. Tuhia he tau.

Ngā tamariki

55. Tēnā whakataū tatahia mai te tokomaha o ngā tamariki i te rōpū ūnga i taua rā, kei a rātou ngā āhuatanga e whai ake nei.

Ka uru pea ngā tamariki ki ngā kāwai maha; tēnā whakataū tatatia te tokomaha o ngā tamariki kei ia kāwai, ahakoa ngā taupatupatu tērā pea ka hua ake. Ka ui tēnei pātai i te āhua o tō titiro whaiaro ki ngā āhuatanga o ngā tamariki. He pai noa kia whakataū tata noa atu koe mō ō whakautu.

Ko 'ngā tamariki whai matea tauwhāiti' ko rātou i whakataū ōkawatia he matea ako ō rātou i te mea he whakatiki ā-hinengaro, ā-tinana, ā-pāpori, ā-kare ā-roto rānei. Mō te tini, kua whāngaia he rawa tāpiri tūmatanui, tūmataiti rānei (kaimahi, rawa, pūtea rānei) hei tautoko i tō rātou whai i te mātauranga.

Ko 'ngā kāinga whai uauatanga oha-pori' ko ēnei kāore i te whai i ngā hiahiatanga waiwai, ngā painga oranga rānei, ngā kokenga whakamua rānei i te ao, pēnei i te whare noho, te kai tōtika, te manaaki hauora rānei.

Ko 'ngā tamariki he manene rātou', ko ērā i whānau mai i waho o te whenua. Ko te 'tamaiti i ahu mai i te manene' he tamaiti i whānau mai ōna mātua e rua i waho o te whenua.

Ko te 'rerenga' he tangata tērā, ahakoa tōna tūnga ā-ture, i rere ki whenua kē, ki te rapu āhuru mōwai mai i te pakanga, pēhitanga tōrangapū, tūkinotanga whakapono, he aituā taiao rānei, i whānau mai rānei i te wā e haere mai ana ana mātua rerenga ki te whenua ūnga, i whānau mai i muri tata tohu iho rānei i te taenga mai o ngā mātua rerenga.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau.

Tamariki

a) Ko ngā tamariki he rerekē ō rātou reo tuatahi i (t)ō te reo e whakamahia ana i te ratonga mātauranga kōhungahunga	____
b) Ko ngā tamariki whai matea tauwhāiti	____
c) Ko ngā tamariki nō ngā kāinga whai uauatanga oha-pori	____
d) Ko ngā ākonga he manene rātou, i ahu mai rānei i ngā manene	____

56. Tēnā tohua te tokomaha o ngā tamariki o ēnei reanga i roto i te rōpū ūnga i taua rā.

Tuhia he tau ki ia rārangi. Tuhia he 0 (kore) mēnā karekau. Ki te kore koe e mōhio ki te tau pū, tēnā homai he whakataū tata.

a) Ngā tamariki i raro iho i te 1 tau te pakeke	____
b) Ngā tamariki 1 tau te pakeke	____
c) Ngā tamariki 2 tau te pakeke	____
d) Ngā tamariki 3 tau te pakeke	____
e) Ngā tamariki 4 tau te pakeke	____
f) Ngā tamariki 5 tau te pakeke	____
g) Ngā tamariki 6 tau neke atu hoki, te pakeke	____

57. I mahi koe i ēnei mahi i a koe e mahi tata tonu ana me ngā tamariki i roto i te rōpū ūnga i taua rā?

Ko 'te wā i pau i ngā mahi tata tonu ana ki ngā tamariki', he kōrero mō te wā e noho haepapa ana koe, ko koe takitahi, ko koutou ko ō hoamahi rānei, mō ngā tamariki i roto i taua rūma tonu.

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Āe	Kāore
a) Te whakamahere, te takataka ki te tākaro/ngohe ako, ko tōu kotahi ki te mahi	☐ ₁	☐ ₂
b) Te whakamahere, te takataka ki te tākaro/ngohe ako, me ētahi atu kaiako	☐ ₁	☐ ₂
c) Te pāhekoheko, kōrero rānei ki ngā mātua, kaitiaki mai i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂
d) Te whai wāhi ki te whakahaere, ki ngā huihuinga kaimahi, ētahi atu mahi whakahaere rānei i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂
e) Te horoi kākahu, te whakatikatika, te horoi, te hoko kai, hoko taonga, ngā mahi taka kai rānei	☐ ₁	☐ ₂

58. Ina whakaaro koe mō ō mahi me te rōpū ūnga i taua rā, e hia te auau o tō mahi i ēnei mahi e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi. Kāore pea ētahi ngohe e tika mō ngā reanga katoa. Tēnā tohua mai te 'Kore rawa' mehemea kāore koe i mahi i taua mahi nā tēnei take.

	Kore rawa	Me uaua ka kitea tēnei āhua.	I ētahi wā	He auau tonu	I ngā wā katoa
a) I akiaki au i ngā tamariki kia ārahi kōrerorero.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I tuku pātai tautoko au hei akiaki i ngā tamariki kia hōmai whakamārama roa kē atu. .	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I tautoko au i ngā tamariki kia whakaputa i ō rātou whakaaro mā te patapatai ki a rātou. ...	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I whakahua anō, i tukurua anō hoki au i ngā whakapuaki kia tino mōhio au kia mārama ki au ngā kōrero a ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) I whakatauira au i te kupu tika, kāore e whakatika hāngai i te tamaiti.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) I whakamahi kupu, rerenga rānei e hou ana ki ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

59. Ina whakaaro koe mō ō mahi me te rōpū ūnga i taua rā, e hia te auau o tō mahi i ēnei mahi e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi. Kāore pea ētahi ngohe e tika mō ngā reanga katoa. Tēnā tohua mai te 'Kore rawa' mehe mea kāore koe i mahi i taua mahi nā tēnei take.

	Kore rawa	Me uaua ka kītea tēnei āhua.	I ētahi wā	He auau tonu	I ngā wā katoa
a) I whakamārama au he pēhea te pānga o tētahi ngohe hou ki te noho o ngā tamariki ia rā.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I hoatu ngohe rerekē ahau kia hāngai ki ngā kaingākauanga o ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I hoatu ngohe rerekē ahau kia hāngai ki ngā taumata whanaketanga o ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I whakaurutau i aku ngohe ki te horopaki ahurea o ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) I whakaae ahau ki ngā kaingākauanga takitahi a ngā tamariki, kāore i arongia te ira.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) I whakaurutau ahau i aku mahi hei whakatutuki i ngā hiahia o ngā ākonga ako i ngā reo e rua/reo tuarua.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

60. Ina whakaaro koe mō ō mahi me te rōpū ūnga i taua rā, e hia te auau o tō mahi i ēnei mahi e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi. Kāore pea ētahi ngohe e tika mō ngā reanga katoa. Tēnā tohua mai te 'Kore rawa' mehemea kāore koe i mahi i taua mahi nā tēnei take.

	Kore rawa	Me uaua ka kitea tēnei āhua.	I ētahi wā	He auau tonu	I ngā wā katoa
a) I whakamārama au i ngā ture me mātua whai ngā tamariki i te tīmatanga o tētahi ngohe hou.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
b) I tahuri au ki te whakatika i te whanonga hē o ngā tamariki nā te whakamārama i te take me mutu rātou.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
c) I mihi au ki ngā tamariki mō te pai o tō rātou whanonga i roto i tētahi ngohe.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
d) I āwhina au i ngā tamariki kia mārama ki ngā tukunga iho, mehemea kāore i āta piri ki ngā ture.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
e) I wehea e au ngā rawa ki ētahi pūranga iti, kia kore ai e tauwhāingatia e ngā tamariki i te urunga mai.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
f) I tukua e au tētahi tamaiti ki tētahi ngohe tōtika, mehemea i te whakatoi i ētahi atu tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

Te Wairua o te Wāhi Mahi me te Āhureka o te Tūranga Mahi

61. He pēhea te hāngai rawa o ngā whakapuaki e whai ake ki tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	He āhua pērā	He āhua nui tonu te pērā	Nui tonu
a) Ka whai wāhi ngā kaiako kia āta uru mārire ki ngā whakatau take o te ratonga mātauranga kōhungahunga.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Ka whai wāhi ngā mātua, ngā kaitiaki rānei kia āta uru mārire ki ngā whakatau take o te ratonga mātauranga kōhungahunga.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Ka whai wāhi ngā tamariki kia āta uru mārire ki ngā whakatau take.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) He ahurea kawenga ngātahi i ngā haepapa kei konei, mō ngā take o te ratonga mātauranga kōhungahunga...	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) Ko au anake ka whakarite i ngā whakatau nui.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) He ahurea pāhekoheko kei konei, kei roto nei te tautoko tauawhi.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Ka whakatenatena tēnei ratonga kōhungahunga i ōna kaimahi kia ārahi i ngā kōkiri hou.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

62. Pēhea te whānui o te whakapōraru o ngā take e whai ake nei i te raukaha o tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga ki te hora horopaki kounga tiketike mō te whanaketanga, te toiora me te akoranga o te tamariki?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	He āhua pērā	He āhua nui tonu te pērā	Nui tonu
a) Te iti, te hē rānei o ngā rauemi tākaro, ako rānei (hei tauira, ngā pukapuka whakaahua, te peita)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Te iti, te hē rānei o te takiwā o roto	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Te iti, te hē rānei o ngā takiwā tākaro o waho.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) Te iti, te hē rānei o ngā rauemi me ngā taputapu matihiko	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) Kāore i te rawaka te urunga ki te ipurangi	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) He iti rawa ngā rawa taketake (hei tauira, te wai inu, te hiko, ngā paipa parakaingaki/rerenga parukore).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Ngā herenga a ngā uepū ā-rohe, ā-motu rānei (hei tauira, Te Tāhuhu o te Mātauranga)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
h) Ngā panonitanga ki ngā pūtea wātea	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
i) Ngā ngaromanga kaiako	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
j) Te kore whāinga wāhi, tautoko rānei mō te whakapakari ngāiotanga o te kaiako.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
k) Te iti o ngā kaiako matatau ki te mahi tahi me ngā tamariki mai i ngā kāinga whai uauatanga oha-pori.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
l) He kōpaka kaiako e matatau ana ki te whakaako i ngā ākonga whai matea tauwhāiti	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
m) Te iti o ngā kaiako matatau ki te mahi tahi me ngā tamariki e kōrero ana i tētahi atu reo i tō ngā reo e whakamahia ana e te ratonga mātauranga kōhungahunga.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
n) Te iti o ngā kaiako whai tohu	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
o) Te iti o ngā kaimahi mō te tokomaha o ngā tamariki i rēhitatia	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
p) Te iti o te whai wāhi me te tautoko a ngā mātua me ngā kaitiaki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
q) Te hurihanga o ngā kaimahi.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

63. E hiahia ana mātou ki te mōhio he pēhea ō whakaaro mō tō mahi. He pēhea te kaha o tō whakaae, whakahē rānei ki ngā tauākī e whai ake?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Tino whakahē	Whakahē	Whakaae	Tino whakaae
a) Kei te pai ki a au te utu ā-tau e whiwhi ana au mai i aku mahi.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) I tua atu i taku utu ā-tau, kei te pai ki a au ngā whakaritenga o taku kirimana mahi (hei taurira, ngā painga tāpiri, te hōtaka mahi).	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) He pai ki a au te mahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) Kāore e taea e au te whakaawe whakatau e hira ana mō aku mahi.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) E hari ana au mō te taumata mana motuhake i ahau hei tārei i aku tikanga ako.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) Kei te pai ki a au ngā tautoko i whiwhi au mai i ngā mātua, i ngā kaitiaki rānei o tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Mēnā ka taea e au te whiriwhiri anō, ka hiahia tonu au i tēnei mahi hei kaiako.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
h) Ka taunaki au i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga hei wāhi mahi pai.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
i) Kei te pai ki a au ngā tautoko kua whiwhi au, mai i ngā kaimahi i tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
j) Me whai tautoko anō au mai i ngā mana ā-rohe, ā-motu hoki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
k) Ka awhitia mai au e ngā tamariki.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
l) Ka awhitia mai au e ngā mātua, kaitiaki hoki hei kaiako.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
m) Ki ōku whakaaro e uarahia ana ngā kaiako kōhungahunga i roto i te iwi whānui.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
n) Ko te mea nui, he pai ki a au taku mahi.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

64. Ki tō mōhio hei kaiārahi o tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, he pēhea te whānui o te pā mai o ēnei e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	He āhua pērā	He āhua nui tonu te pērā	Nui tonu
a) Ka pā mai ngā taumahatanga ki a au i aku mahi.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Ka whai wā au i taku mahi mō tōku ake ao.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) He pānga kino o taku mahi ki tōku hauora hinengaro. ...	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) He pānga kino o taku mahi ki tōku hauora tinana.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

65. I tēnei ratonga mātauranga kōhungahunga, ki ō whakaaro, he pēhea te whānuitanga o ngā puna taumahatanga e whai ake nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	He āhua pērā	He āhua nui tonu te pērā	Nui tonu
a) He maha rawa ngā mahi takataka i ngā mahi mō ngā ngohe tamariki.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) He nui rawa ngā mahi e pā ana ki te āta tuhi i te whanaketanga tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) He nui rawa aku mahi whakahaere (hei tauira, whakakī puka)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) He nui rawa ngā mahi tāpiri, nā ngā tamōtanga kaiako .	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) Te noho haepapa mō te whanaketanga, te toiora me te akoranga o te tamariki	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) Te whai i ngā ritenga panoni o ngā uepū ā-rohe, ā-motu hoki (hei tauira, Te Tāhuhu o te Mātauranga)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Te whakahaere whanonga akomanga/rōpū	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
h) Te whakarite i ngā māharahara o tētahi matua, kaitiaki rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
i) Te whai wāhi a ngā ākonga whai matea tauwhāiti	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
j) He tokomaha rawa ngā tamariki i taku akomanga/rōpū .	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
k) He maha rawa ngā tūmahi hei whakaoti i te wā kotahi ..	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
l) Te noho here kia whakaurutaungia aku tikanga mahi me ngā tamariki nā ngā raruraru ohorere (hei tauira, ngā aituā ā-taiao, ngā ohotata hauora tūmatanui/urutā, ngā ohotata āwhina tangata)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
m) Te kore rauemi (hei tauira, te tautoko ā-pūtea, ngā rauemi ōkiko).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
n) Te korenga o ngā pūkenga hangarau mō te whakamahi i ngā rauemi me ngā taputapu matihiko	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

66. He pēhea te tūpono ka noho tētahi o ēnei āhuatanga hei take e wehe atu ai koe i tō tūranga kaiako i roto i te rima tau e tū mai nei?

Tēnā tohua mai kotahi kei ia rārangi.

	Kore rawa	E kore pea	Ka noho hei take	Āe, ka pērā tonu
a) Te haere hei kaiako kura tuatahi, tō runga ake rānei	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
b) Te mahi i tētahi atu mahi kāore i roto i te rāngai mātauranga kōhungahunga	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
c) Te tahuri ki ngā haepapa ā-whānau	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
d) Te tuku i te tūranga mahi	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
e) Te hoki hei ākonga ki tētahi hōtaka mātauranga, whakangungu rānei.....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
f) Te whakatikatika take tinana e pā ana ki te hauora	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄
g) Te whakatikatika take hinengaro e pā ana ki te hauora (hei tauira, te kōhukihuki, te pōuri, te pōkaikaha)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄

67. Heoi, nō tēhea momo ā-iwi koe?

Tēnā tohua mai ngā kōwhiringa e hānga ana ki a koe.

- ☐₁ Pākehā o Aotearoa
- ☐₁ Māori
- ☐₁ Hāmoa
- ☐₁ Tonga
- ☐₁ Hainīhi
- ☐₁ Īnia
- ☐₁ Piripīno
- ☐₁ Tētahi atu momo ā-iwi (tuhia mai ki raro)

Kua tae ki te mutunga o te uiuinga

Ngā tino mihi mōu i whai wāhi mai!

Tēnā, āta titiro kua oti katoa ngā pātai te whakautu e koutou, kātahi ka mēra mai tō rārangi pātai ki te TALIS National Team, mā te whakamahi i te pūkoro Freepost kua tukua atu nei i te taha.